

שבת - Laws Governing Driving a Car to and from Hospital on שיעור 223**I. יסודי וכללי העניין**

- (א) **פקוח נפש דוחה את השבת** דכתיב וחי בהם ולא שימות (יומא פ"ה:) ואפילו ספק פקוח נפש דוחה את השבת (יומא פ"ג: זמנה) שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת דמים (שס פ"ג:)
- (ב) **דעת הרמב"ם** (שבת פ"ג - ה"ג) דדחוייה שבת אצל סכנת נפשות וזה דעת רוב פוסקים אבל מדברי הרא"ש (יומא פ"ח - י"ד) משמע דהותרה דדומה לאוכל נפש ביום טוב
- (ג) **דעת הט"ז** (שכ"ח - סק"ה) דאין לעשות ע"י א"י אפילו בלא איחור משום העתיד לבוא כ"כ הערוך השלחן (סק"ז) אמנם הרמ"א (סעיף י"ג) כתב בדלא איחור כלל עושין ע"י נכרי ועיין בשו"ע (ש"ל - ה) ביולדת
- (ד) **ויש מחלוקת ראשונים** אם אומרים מתירים סופן משום תחילתן על איסור דאורייתא (אג"מ ד - פ וש"ת מנחת שלמה ח)

II. Is it preferable to have a נכרי driver?

- (א) **לחולה - העדיפויות בנסיעה בשבת** הוא בנהג נכרי אם אפשר לעשות בלא דיחוי ובלא איחור דישנם חילולי שבת מיותרים ע"י ישראל כגון כיבוי המכוננית, נסיעה בדרך ארוכה יותר, הדלקת נירות מיותרות, ולפעמים קורה שהצירים נפסקים באמצע הדרך (תורת היולדת פרק י"ג - ה) יש להעדיף נהג שומר שבת על פני נהג יהודי המחלל שבת עיין בבית הלוי (פרשת שמות) שרופא המציל נפש והיה מחלל שבת גם בלא המצוה של הצלת נפשות עוון חילול שבת בידו לכן אל יכשיל מי שאינו שומר שבת (שס חות י) ולכן להעדיף נהג שומר שבת על פני נהג יהודי המחלל שבת (סעיף ו) ועיין בבה"ל (ש"ט"ז - ז ד"ה האד) שכתב שאם מתכוין רק לאיסור אפילו עשה מעשה הצלה יש בו חילול שבת ולכן נהג מחלל שבת שמתכוין רק להרויח ממון בלבד חשיב חילול שבת
- (ב) **להצלה - עיין באג"מ** (ד - פ ד"ה וכשליט) ששם החמיר לנסוע ע"י נכרי כשמצוי בלא שום שיהוי אף לא לרגעים ושיקחו חברי הצלה נכרי להוליך ובזה יש זריזות יותר דיכול הישראל שהולך עם החולה לצאת תיכף מהמכוננית וליכנס לבית החולים והנכרי יטפל בהעמדת המכוננית וע"ע באג"מ (ה - כ"ה) שחזר מפסק זה משום דיש דברים שחברי הצלה למדו איך לעשות להחולה שאינו יכול לנשום וזה אין לעשות ע"פ דיני המדינה וכשהנכרי נמצא שם לא יוכלו לעשות זה ועוד שמא יאמרו הרואין בקושי התירו פיקוח נפש ואין מתירין אותו לכתחלה ע"י המחויבין במצות ולא ירצו לחלל את השבת ע"י גדולי ישראל (ט"ז שכ"ח - סק"ה והרמ"א סעיף י"ג והעיקר כהט"ז) ועוד כשיתפרסם אצל הנכרי שאיכא דבר כזה אצל הישראלים מוכרחים ליקח גם נכרים לבית החולים ולא יוכלו ליקח אז חולה ישראל באותו זמן ולכן הנהג צריך להיות יהודי דוקא ולא נכרי
- (ג) **לרופא - עיין בספר תורת היולדת** (פרק י"ג) שכתב דיולדת או רופא שאין הזמן בהול יש לבחור ברכב שנוסע בו נכרי ואפילו לשיטת השו"ע שכתב שלא לעשות ע"י א"י ביולדת מודה שמצוה לעשות ע"י א"י שהרי בשו"ע (ש"ל - ה) כתב בכל מה שיכולים לשנות משנים ועיין באשל אברהם מבוטשאטש (ש"ל) שכתב דיולדת הצריכה מרק בשבת יבשל נכרי גם לדעת הט"ז

III. שבת Returning home from hospital

(א) **עייין בשש"כ** (מ - ס"ח) אמבולנס שמקיים קשר אלחוטי (radio contact) לתחנה שהוא משתייך בה אסור לו לשוב למקומו אלא א"כ הוא בא מנקודת ישוב מרוחקת ואין שם אמבולנס אחר וכדינו של הנהג כך דינו של הרופא ואם נסע עם הנהג נכרי מותר לו אף לחזור עמו לביתו אפילו אינו חוזר אלא משום נוחיותו דהתירו סופו משום תחילתו באיסור דרבנן (שכ"ט - ט במ"ב סק"כ) ועייין בשו"ת מנחת שלמה (סימן ח) דאפשר אפילו ע"י נכרי אסור מ"מ כבר הורה החתם סופר (חו"מ - קל"ד) להתירה ועוד כתב דאף אם יש רופאים קלי דעת דלדידהו יתאמת החשש שימנעו מלנסוע להציל חולה אם לא יתירו להם לחזור לביתם מ"מ אין בכוחינו להתיר איסור תורה בשביל כך

(ב) **בספר ארחות רבינו הקהלות יעקב** (עמוד קל"ה) כתב בשם הגאון החזון איש שאין לאסור לרופא הנוסע לחולה לחזור לביתו עם מכוניתו כדי שלא להכשילו לעתיד שיסרב לנסוע בשבת לחולה

(ג) **עייין באג"מ** (ד - פ ד"ה וכן מה) שכתב דלתוספות (עירובין מ"ד): ולהרשב"א (גילה י"ח) ברור שבענין הצלה שא"צ לשהות התירו לחזור אף באיסור דאורייתא ולכן יש להתיר לחזור עם הרכב כשאין יכול להשיג נכרי שיוליכנו ברכב אף רק בשביל זה שיש לחוש לסופן משום תחלתן וע"ע באג"מ (ה - כ"ה ד"ה וזכר) דחברי הצלה יכול לחזור ע"י עצמם דוקא כשאי אפשר לחזור בענין אחר ומשמע מדבריו שחזר ממה שכתב (נחלק ד - פ) וצ"ע"ג ע"ש בהג"ה

(ד) **בענין אחות אחראית (accompanying nurse)** שבאות ללוות את החולה יכולות להחזירות באמבולנס של הצלה רק אם אין להן איפה להיות עד צאת השבת או שאין להן אוכל במקום ורק באופן שהאמבולנס עצמה יש היתר להחזיר (שש"כ מ - ע"ב)

(ה) **מעוברת** וכדומה שהגיעה לבית חולים ומסרבים לקבלה אם מרגישה טוב אלא שלא נוח לה להשאר בבית חולים אין לה היתר לנסוע לביתה אולם אם קשה לה מאד להתגולל על הספסלים כל השבת יתכן שמותר לשוב עם נהג נכרי (רמ"א רע"ו - ז) וצ"ע ושמא מותר לה לשוב לביתה גם עם אמבולנס שחזר לתחנתו ואף שהנהג ישראל (אג"מ ח - קל"ז) דאין חילול שבת בתוספת נוסע ובתנאי שלא יאריך עבודה את הדרך או עשיית שאר מלאכה בעבודה אך מכיון שהנסיעה במכונית יש בה חילול ה' אין להתיר כי אם בצורך גדול אפילו אם הנהג נכרי (תורת היולדת קס"ה) ואם יש איסור תחום שבת צ"ע אם יכול להתיר איסור תחום שבת משום צער (רמ"א ת"ז - ח ע"ש) ועייין בירושלמי יומא (פ"ו - ט"ד) במעשה שאמרה בתו, אבא צמאה אני וסוף מתה ועייין ביומא (פ"ג) דחולה אומר צריך אני לאכול (ביום הכפורים) ורופא אומר אינו צריך שומעים לחולה משום שלב יודע מרת נפשו (בה"ל שכ"ח - י ד"ה ורופא)

(ו) **למעשה** טוב לשאול שאלת חכם בכל מקרה ומקרה ולא להסתמך על הכרעת עצמו

IV. **מותר לקרוב של המשפחה** או לכל אדם אחר שיש לחולה אימון בו לנסוע עם החולה לבית החולים כדי לחזקו או להיות לעזר למטפלים בו משום שחששו שמא תיטרף דעתו והתירו אפילו אם החולה עצמו אינו מבקש זאת (שש"כ מ - ט) וכ"כ באגרות החזון איש (ח - קמ"ב) גבי יולדת הצריכה לנסוע לבית החולים בשבת דמזרז אני שיסעו עמה (ועייין באג"מ ח - קל"ז) ועייין בספר נשמת אברהם (עמוד רכ"ד) בענין מכונית נפרדת שלא תיטרף דעתו ואולי יכול הבעל לנסוע אחריה שכבר הלכה לבית חולים שלא תיטרף דעתה וצריך שאלת חכם בכל מקרה ומקרה

לכות ההדפסה י"ח לרפאלה שלמה להארא בארצא החולה יצחק בן ח"י רחל בתקא סאר חול' ישראל ארא